

COALIȚIA CIVICĂ PENTRU ALEGERI LIBERE ȘI CORECTE

ASOCIAȚIA PROMO-LEX

RAPORT

Monitorizarea alegerilor parlamentare anticipate din 28 noiembrie 2010

Perioada de monitorizare: 13 octombrie – 25 octombrie 2010

Publicat la 28 octombrie 2010

Acest proiect beneficiază de asistență tehnică și financiară din partea Ambasadei Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova, Fondului Național pentru Democrație (NED), National Democratic Institute for International Affairs (NDI). Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

**Raportul nr.2 de monitorizare a alegerilor parlamentare
anticipate
din 28 noiembrie 2010**

CUPRINS:

I. REZUMAT

II. EFORTUL DE MONITORIZARE PROMO-LEX

III. CONSTATĂRI

- A. Cadrul normativ**
- B. Concurenți electorali**
- C. Administrația electorală**
- D. Administrația publică locală**
- E. Agitație electorală**
- F. Mass-media**
- G. Observatorii naționali și internaționali**
- H. Regiunea transnistreană**

IV. ÎNGRIJORĂRI

V. RECOMANDĂRI

I. REZUMAT

Prezentul raport se referă la perioada 13 – 25 octombrie și descrie contextul electoral, trece în revistă principalele evoluții în campania electorală și prezintă sinteza constatărilor observatorilor din teren. Raportul formulează recomandări pentru actorii electorali.

În perioada monitorizată, misiunea a constatat o prestație echidistantă a administrației electorale și, cu unele excepții, încadrată în termenele stabilite de legislație. Comisia Electorală Centrală (CEC) a înregistrat noi concurenți electorali, precum și observatori naționali. De asemenea, CEC a recepționat primele rapoarte financiare din partea concurenților electorali.

Intensitatea campaniei electorale, în primele două săptămâni de desfășurare, diferă de la o regiune la alta, precum și în funcție de activitatea concurenților electorali. Potrivit observărilor, un număr mic de concurenți electorali au demarat activități cu caracter electoral. În această perioadă au fost constatate primele incidente electorale, precum și cazuri de utilizare a resurselor administrative de către concurenții electorali.

Tendențele negative ale procesului electoral, identificate de observatori, sunt determinate de situațiile de conflict în cadrul unui număr de circumscripții electorale raionale; raportarea financiară deficientă privind cheltuielile de campanie operate de concurenții electorali; insuficiența locurilor pentru afișaj electoral, precum și încălcarea normelor privind afișajul electoral de către concurenții electorali; informarea redusă a cetățenilor de către APL cu privire la posibilitățile de verificare a listelor electorale; cazuri de tratament agresiv a alegătorilor din partea unor concurenți electorali.

Principalele recomandări formulate în raport se referă la necesitatea medierii de către CEC a conflictelor din cadrul administrațiilor electorale locale, creării condițiilor pentru afișaj electoral; desfășurării campaniilor de informare și educație civică/electorală pentru a asigura participarea înaltă a populației la votare, inclusiv din partea stângă a Nistrului; inițierea unor campanii de sensibilizare a concurenților electorali privind necesitatea unui comportament pașnic și civilizată în procesul electoral.

Promo-LEX desfășoară monitorizarea de lungă durată a perioadei electorale în contextul alegerilor parlamentare anticipate din 28 noiembrie 2010, în cadrul Coaliției pentru Alegeri Libere și Corecte. În procesul de monitorizare, Promo-LEX va antrena 42 observatori pe termen lung, repartizați în toate raioanele țării. Observatorii Promo-LEX au fost instruiți în domeniul procedurilor electorale și caracterului non-părtinitor și independent al efortului de monitorizare. Recomandările misiunii sunt formulate cu bună credință și au scopul de a contribui la sporirea calității procesului electoral.

II. EFORTUL DE MONITORIZARE PROMO-LEX

Monitorizarea alegerilor anticipate parlamentare, preconizate pentru 28 noiembrie 2010, este un proiect realizat de Asociația Promo-LEX în cadrul Coaliției Civice pentru Alegeri Libere și Corecte. „Coaliția 2009” este o uniune benevolă de organizații non-guvernamentale, care implementează proiecte de îmbunătățire a procesului electoral și sporire a încrederii cetățenilor în acest proces. Programele de monitorizare a alegerilor în cadrul „Coaliției 2009” sunt implementate atât de Promo-LEX, cât și de alte organizații care fac parte din aceasta.

Efortul de monitorizare Promo-LEX cuprinde 42 observatori pe termen lung care vor monitoriza procesul electoral în toate circumscripțiile electorale din Republica Moldova în perioada 6 octombrie – 6 decembrie 2010. Observatorii vor raporta constatările într-o formă standardizată, în baza observării directe, întâlnirilor cu interlocutori și consultarea documentelor oficiale.

Efortul de monitorizare Promo-LEX nu este un organ de anchetă și nu are drept scop documentarea constatărilor observate. Sursa elaborării rapoartelor bisăptămânale ale efortului de monitorizare servesc exclusiv rapoartele standardizate ale observatorilor întocmite de către

aceștia imediat după evenimentele cu caracter electoral și remise echipei centrale spre analiză. Observatorii implicați în procesul de monitorizare au semnat înainte de începerea activității Codul de conduită al observatorului independent Promo-LEX. Obligațiile principale ale acestui Cod sunt buna-credință, non partizanatul politic și operativitatea. Acesta este disponibil pe pagina web a Asociației, www.promolex.md.

Efortul de monitorizare Promo-LEX, nu este concurent electoral și nici nu este oponent politic al oricărei formațiuni implicate în alegerile parlamentare anticipate. În cadrul efortului de monitorizare este instituită funcția de ofițer de legătură cu organele electorale centrale și concurenții electorali, care este prezent la toate ședințele CEC și care este disponibil conlucrării (în limitele Codului de conduită și legislației în vigoare) cu toți concurenții înscrși în cursa electorală. Relatările concurenților electorali sunt incluse în rapoartele de monitorizare doar dacă sunt confirmate de către rapoartele observatorilor întocmite urmare a verificării relatărilor prin interviuri cu interlocutorii, martori ai evenimentului.

În ziua alegerilor, Promo-LEX va delega observatori pe termen scurt în toate secțiile de votare deschise pe teritoriul Republicii Moldova. Efortul Promo-LEX va realiza Numărarea în Paralel a Voturilor (PVT), Numărătoarea Rapidă (Quick Count) în baza unui eșantion reprezentativ, precum și observarea calității desfășurării scrutinului. Activitatea tuturor observatorilor este coordonată de către echipe centrale de Analiză, Rețea, Logistică, Comunicare și Management General.

Acest proiect beneficiază de asistență tehnică și financiară din partea Ambasadei Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova, Fondului Național pentru Democrație (NED), National Democratic Institute for International Affairs (NDI). Opiniile exprimate în raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor.

III. CONSTATĂRI

A. Cadrul normativ

Cadrul normativ al procesului electoral privind desfășurarea alegerilor parlamentare din 28 noiembrie 2010 cuprinde Codul Electoral, hotărâri, regulamente și instrucțiuni ale Comisiei Electorale Centrale.

Potrivit "Programului calendaristic pentru realizarea acțiunilor de organizare și desfășurare a alegerilor", aprobat prin Hotărârea CEC nr. 3552 din 29 septembrie 2010, CEC urmează să alinieze prevederile din regulamentele și instrucțiunile sale normelor din legislația electorală.

În perioada monitorizată, CEC a adoptat următoarele acte: Instrucțiunea privind procesul de transmitere și colectare a informațiilor electorale la organizarea și desfășurarea alegerilor parlamentare și locale generale; instrucțiunea privind modul de utilizare a ștampilelor electorale la alegeri și la referendumuri; regulamentul privind înregistrarea prealabilă a cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate.

Hotărârea nr. 3691 cu privire la securizarea procesului de votare la alegerile parlamentare anticipate din 28 noiembrie 2010, adoptată de CEC la 22 octombrie 2010 reglementează modul de aplicare a ștampilei speciale "Alegeri 28.11.10" în actele de identitate, în baza cărora alegătorii participă la votare. Aceasta clarifică membrilor BESV locul de aplicare a ștampilei în actele de identitate corespunzătoare ale alegătorilor. Ca urmare a introducerii acestei proceduri vor fi prevenite cazurile de votare multiplă.

B. Concurenți electorali

Înregistrarea concurenților electorali

Către 14 octombrie CEC a confirmat în calitate de concurent electoral 12 formațiuni politice. Pe data de 11 octombrie 2010, CEC a stabilit în prealabil înscrierea PLDM în buletinul

de vot la poziția a treisprezecea (13), iar ulterior la 15 octombrie 2010 a fost înregistrat în calitate de concurent electoral.

În perioada 13-25 octombrie, CEC a înregistrat în calitate de candidat Partidul Conservator (locul 15).

În perioada de monitorizare, CEC a înregistrat următorii candidați independenți: Valeriu Pleșca (locul 14) și Gabriel Stati (locul 16).

Degrevarea din funcții a persoanelor din listele candidaților electorali

Art.13 alin.3 al Codului Electoral prevede degrevarea din funcții din momentul înregistrării în calitate de candidați la alegerile parlamentare pentru persoanele care se încadrează în următoarele categorii:

- a) viceprim-miniștrii, miniștrii și viceministrii, membrii din oficiu ai Guvernului;
- b) conducătorii autorităților publice centrale;
- c) președinții și vicepreședinții raioanelor;
- d) primarii și viceprimarii;
- e) pretorii și vicepretorii.

În conformitate cu art.1 al Codului Electoral, campania electorală începe pentru fiecare concurent din momentul în care este înregistrat de către CEC și se termină la data excluderii sale din alegeri sau în ziua alegerilor. Astfel, din momentul înregistrării în calitate de candidați la alegerile parlamentare, persoanele vizate în art.13 alin.3 din Codul Electoral trebuie să-și suspende activitatea în funcția deținută.

La 14 octombrie, au degrevat majoritatea candidaților din partea următoarelor formațiuni: PDM, PL, AMN, MAE. Totuși un număr de candidați, nu și-au suspendat activitatea în termenele stabilite, după cum urmează:

AMN (12 persoane din 15 care urmau să degreveze) – viceprimarul mun. Chișinău, Mihail Furtună; vicepreședintele r-lui Orhei, Serghei Muravschi; președintele r-lui. Nisporeni, Ion Munteanu; primarul sat. Petreni, r-nul Drochia, Valeriu Tizu; primarul sat. Prodănești, r-nul Florești, Serghei Nagherneac; vicepreședintele r-lui Fălești, Valentin Burduja; primarul sat. Cojușna, r-nul Strășeni, Victor Căpățină; vicepreședintele r-lui. Ungheni, Ludmila Guzun; primarul sat. Varnița, r-nul Anenii Noi, Tudor Serbov; primarul sat. Hoginești, r-nul Călărași, Constantin Postaru; primarul sat. Zăluceni, r-nul Florești, Oleg Cojocar; primarul sat. Taraclia de Salcie, r-nul Cahul, Ion Corjan.

PDM (5 persoane din 15 care urmau să degreveze) – primarul or. Sîngerei, Brașovschi Gheorghe; vicepreședintele r-lui Leova, Efrosinia Grețu; vicepreședintele r-lui Soroca, Vladimir Nicuța; vicepreședintele r-lui Cahul, Ion Ceka; primarul sat. Filipeni, r-nul Leova, Vasile Grosu.

PL (4 persoane din 7 care urmau să degreveze) – pretorul sect. Rîșcani, mun. Chișinău, Mihail Cîrlig; primarul sat. Tudora, r-nul Ștefan Vodă, Tatiana Ghilan; primarul sat. Tîrșiței, r-nul. Telenești, Ion Tulbure; primarul sat. Sărata Galbenă, r-nul. Hîncești, Ștefan Vlas.

MAE (1 persoană din 1 care urma să degreveze) - viceprimar, or. Edineț, Valerian Ciobanu.

Printr-un comunicat de presă din 20 octombrie, CEC a confirmat că toți candidații electorali care trebuiau să degreveze din funcție cel târziu până pe data de 20 octombrie s-au înscris în termenele stabilite.

Rapoarte financiare ale concurenților electorali

Conform art. 38 al. 8 al Codului Electoral și prevederilor Regulamentului privind finanțarea campaniilor electorale și a partidelor politice, adoptat prin Hotărârea CEC nr.3336 din 16 iulie 2010, concurenții electorali prezintă CEC, o dată la două săptămâni, din momentul înregistrării, rapoarte financiare privind veniturile și cheltuielile în campania electorală.

Pe data de 25 octombrie 2010, a expirat termenul de prezentare a rapoartelor financiare pentru 12 partide politice înregistrate la 11 octombrie în calitate de concurenți electorali. Potrivit CEC, 11 concurenți electorali au prezentat rapoartele financiare în termenul stabilit. Excepție a

fost Partidul „Patrioții Moldovei”, care nu a prezentat raport financiar, pe motiv că nu deține cont bancar și nu a efectuat cheltuieli. Potrivit observatorilor în perioada de raportare, concurentul dat nu a desfășurat activități de agitație electorală.

Potrivit rapoartelor financiare prezentate către CEC, în primele două săptămâni de campanie electorală, concurenții electorali au efectuat cheltuieli după cum urmează (în lei): PNL – 220; PDM – 1 831 690,16; PL – 317 478,40; Partidul "Moldova Unita - Edinaia Moldova" – 52 537,53; PPCD – 12 040; MAE – 0; PpNT – 107 808; PRM – 0; AMN – 469 870,90; PUM – 200 54,90; PCRM – 2 031 640,37.

În perioada de monitorizare, potrivit rapoartelor de la observatori, concurenții electorali au desfășurat întâlniri cu alegătorii în următoarele localități:

PDM – Călărași (20 și 21 octombrie), Căușeni, Cahul (22 octombrie, ora 9.30 și ora 11.00), Chișinău, Cimișlia (21 octombrie), Drochia (19 octombrie), Fălești (22 octombrie), Florești (22 octombrie), Leova, Ocnîța (10 și 19 octombrie); Nisporeni (22 octombrie), Rîșcani, Sîngerei (19 octombrie, ora 14.15 și ora 19.00); Ștefan Vodă (22 și 23 octombrie).

PL - Cahul (14 octombrie), Drochia, Florești, Ocnîța (24 octombrie), Soroca (24 octombrie), Ștefan Vodă.

AMN – Bălți, Chișinău, Drochia (17 și 21 octombrie), Ialoveni (19 și 20 octombrie), Ocnîța (21 octombrie, orele 11.20, 12.30 și 14.00), Soroca, Șoldănești (12 octombrie), Ștefan Vodă (20, 21 și 22 octombrie), Taraclia (17 octombrie).

PCRM – Anenii Noi (14, 18, 21, 22 octombrie), Bălți, Basarabeasca (15 octombrie), Călărași (17, 19 și 20 octombrie), Cantemir (20 octombrie), Cimișlia (19 și 22 octombrie), sect. Buiucani, mun. Chișinău, Criuleni (12 octombrie), Dondușeni (14 octombrie), Florești (22 octombrie), Glodeni (17 octombrie), Ialoveni (21 octombrie), Nisporeni (21 octombrie), Ocnîța (18 octombrie; 19 octombrie, orele 14.00, 15.00 și 16.00; 20 octombrie; 21 octombrie, orele 15.00 și 17.15), Rîșcani (17 octombrie), Sîngerei (20 octombrie), Soroca (12 octombrie, orele 8.00 și 12.00, 19 octombrie), Șoldănești (14 octombrie), Ștefan Vodă (15 și 21 octombrie), Soroca (12 octombrie, orele 8.00 și 12.00), Taraclia (14 și 16 octombrie), Ungheni (21 octombrie), UTA Găgăuzia (14 octombrie).

Analiza rapoartelor financiare prezentate către CEC arată că PDM, PL, AMN nu au prezentat date privind cheltuielile de transport pentru deplasările la întâlnirile cu caracter electoral. Excepție este concurentul electoral PCRM, care a raportat cheltuieli de transport în valoare de 17.496 lei.

În conformitate cu al. 6 art. 64 prim al Codului Electoral, fiecare material electoral publicitar trebuie să indice denumirea concurentului electoral, data tipăririi, tirajul și denumirea tipografiei la care a fost produs acest material. Potrivit observatorilor Promo-LEX, unele afișe electorale ale concurenților electorali PDM, MAE, AMN și PCRM plasate în or. Chișinău nu conțin data tipăririi, tirajul și denumirea tipografiei. Aceiași observație vizează unele materiale electorale ale PLDM. Pliantele acestui concurent electoral, distribuite în or. Criuleni și Anenii Noi nu conțineau datele necesare.

Pe data de 20 octombrie, observatorii Promo-LEX au constatat prezența afișelor electorale ale concurentului electoral MAE în municipiul Chișinău, pe str. Studenților, str. Aerodromului, str. Circului, bd. Gr. Vieru, str. Calea Orheiului, în preajma Palatului Sindicatelor. Cu toate acestea, în raportul financiar pentru perioada 15 – 22 octombrie, prezentat de MAE, concurentul indică zero cheltuieli.

Analiza raportului financiar pentru perioada 11 – 22 octombrie, prezentat de concurentul electoral PMUEM, arată neconcordanța cheltuielilor declarate și situația de pe teren. În perioada 20-22 octombrie, observatorii Promo-LEX au constatat prezența billboard-urilor PMUEM în mun. Chișinău pe str. Calea Orheiului, str. Aerodromului, str. Mihai Viteazul. Raportul prezentat de concurent reflectă doar cheltuieli pentru tipărirea foilor volante și a afișelor electorale.

Date privind tirajul nu au fost indicate în publicația periodică „Comunistul”, distribuită gratuit de PCRM în scop de agitație electorală. Totodată, cheltuielile pentru editarea acestei publicații (editura „Universul”) este menționată în lista cheltuielilor raportată de PCRM.

Potrivit lit. „a” al. 1 art. 38 din Codul Electoral, concurenții electorali după înregistrare la CEC trebuie să declare săptămînal într-o publicație de circulație națională mijloacele financiare și alte forme de susținere materială a activității lor.

În conformitate cu normele menționate, cel tîrziu la 18 octombrie 2010 și 25 octombrie 2010 primii 12 concurenți electorali urmau să declare săptămînal în publicații de circulație națională mijloacele financiare și alte forme de susținere materială a activității lor. La rîndul său, declarație similară urma să facă concurentul PLDM la 22 octombrie 2010.

În rezultatul analizei publicațiilor de circulație națională: Timpul, Flux, Ziarul de Gardă, Moldova Suverană, Evenimentul Zilei, Săptămîna, Молдавские Ведомости, Аргументы и Факты, Logos Press, Комсомольская Правда, s-a constatat că niciun concurent electoral menționat mai sus nu a publicat în termenele stabilite date privind mijloacele financiare și alte forme de susținere materială.

În publicația „Timpul” au fost observate materiale de publicitate electorală a concurenților electorali PDM și PLDM fără mențiunile „Electorală 2010” și „Achitat din fondul electoral”.

C. Administrația electorală

Sistemul organelor electorale din Republica Moldova cuprinde CEC, care activează permanent; consiliile electorale de circumscripție raionale (CER), constituite cu 50 de zile înainte de data alegerilor; și birourile electorale ale secțiilor de votare (BESV), constituite cu 25 de zile înainte de data alegerilor. Lista secțiilor de votare se aprobă de către CER cu 35 zile înainte de data alegerilor, în baza propunerilor administrației publice locale.

Prestația administrației electorale

În perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au constatat că CEC se încadrează, cu unele excepții, în termenele stabilite de legislația electorală și manifestă comportament echidistant.

În mare parte, membrii CER cooperează între ei, cu excepția celor din CER Bălți și CER Găgăuzia, unde au fost raportate situații de conflict între membrii acestor autorități electorale. Pe data de 19 octombrie, observatorii Promo-LEX au observat un conflict între membrii CER Taraclia (Pavel Tarlev și Valeriu Plătică) și președintele acestuia (Gheorghe Calinenco), pe motivul că CER a fost deschis în cadrul primăriei, și nu la sediul consiliului raional Taraclia.

În majoritatea CER au fost constituite organele de conducere și au degrevat din funcție cel puțin 2 membri CER. Potrivit observărilor, membrii CER au experiență în domeniul electoral și unii au studii în domeniul juridic. Conform observărilor, majoritatea CER își desfășoară activitatea de o manieră transparentă.

În linii generale Programul calendaristic este respectat de către CER, cu anumite excepții în ceea ce privește instruirea președinților și secretarilor CER, care trebuia să fie realizată până pe data de 18 octombrie (cazul CER Rîșcani).

În perioada monitorizată, contestații au parvenit la CER Orhei (din partea PCRM în adresa altor candidați electorali, cu privire la afișarea în locuri neautorizate a materialelor electorale), CER Șoldănești și CER Hîncești (din partea PDM cu privire la nerespectarea Codului Electoral și al Regulamentului privind modalitatea amplasării publicității electorale pe panourile electorale de către concurentul AMN). Pe data de 20 octombrie, reprezentantul PCRM a învinuit CER Cantemir de faptul că a refuzat să ofere spațiu pentru desfășurarea întâlnirii cu alegătorii. Ulterior reprezentanții CER Cantemir au dezmințit aceste învinuiri.

Constituirea organelor electorale

În conformitate cu prevederile art.27 și 29 din Codul Electoral, organele electorale se constituie cu participarea reprezentanților “partidelor reprezentate în parlament”. La formarea organelor electorale au participat reprezentanții partidelor parlamentare: PL, AMN, PD, PCRM,

PLDM. Reprezentanții altor două formațiuni politice, Mișcarea Acțiunea Europeană și “Moldova Unită”, reprezentate în organul legislativ, nu au participat la constituirea organelor electorale.

Constituirea CER

CER Bălți s-a confruntat cu probleme de ordin tehnic și logistic, organul electoral fiind asigurat cu echipament (calculator și imprimantă) cu întârziere. Probleme similare au fost constatate în cazul CER Dubăsari, unde nu a fost stabilită legătură telefonică și acces la Internet.

Consiliul electoral al Comisiei Electorale Municipale Bender și pentru Regiunea transnistreană (CEM Bender) nu a fost constituit până în prezent, deși Hotărârea CEC nr.3556 din 29 septembrie 2010 prevede acest lucru.

Constituirea SV

În conformitate cu prevederile art.29 alin.2 al Codului Electoral, cu 35 zile înainte de data alegerilor, adică la 23 octombrie, CER urmează să constituie secțiile de votare. În termenele stabilite nu au fost constituite SV în circumscripțiile mun. Chișinău (sect. Centru și sect. Rîșcani), or. Bender, raioanele Briceni, Edineț, Drochia, Leova, Ocița, Taraclia, Strășeni și Telenești.

În conformitate cu prevederile Planului calendaristic, CEC urma să recepționeze de la CER lista secțiilor de votare. Informațiile oferite de CEC arată că listele respective au fost recepționate în totalitate, dar nu au fost procesate. Astfel la momentul prezentării raportului de față, nu se cunoaște numărul exact al secțiilor de votare ce vor fi deschise pe teritoriul țării.

APL din mai multe localități din r-nul Drochia au deschis SV în localuri, în care nu este prezent agentul termic. Din același motiv, CER Edineț a decis relocarea a 2 SV.

Din motivul lipsei APL subordonate autorităților constituționale, în raioanele din stânga Nistrului nu pot fi constituite BESV și SV. Totuși, primăria sat. Varnița a emis dispoziția nr.180 din 15 octombrie cu privire la constituirea BESV pentru cetățenii domiciliați în stânga Nistrului și Bender: secția nr. 40 și nr. 41 din s. Varnița, amplasate în Casele de cultură din localitate. De asemenea, prin Hotărârea nr. 2 din 19 octombrie, adoptată de CER Ștefan Vodă, au fost constituite secții de votare mixte la care pot vota și alegătorii din stânga Nistrului, dar la urne de vot separate. În scrutinele anterioare, constituirea secțiilor de votare speciale pentru alegătorii din regiunea transnistreană era prerogativa CEC și ele erau constituite prin hotărârea acestui organ.

D. Administrația publică locală

În perioada monitorizată, observatorii Promo-LEX au constatat că APL activează, cu unele excepții, în termenele stabilite de legislația electorală și manifestă comportament echidistant față de toți candidații electorali.

Au fost constatate deficiențe ce țin de locurile pentru afișaj electoral. Adoptarea deciziilor privind amenajarea locurilor pentru afișaj electoral din partea primăriilor a întârziat în Căușeni.

Panourile electorale nu au fost pregătite de către APL din or. Dondușeni, din lipsa de surse financiare. Caz similar a fost constatat în or. Strășeni, motiv din care concurenții electorali plasează afișe electorale în locuri neautorizate. Insuficiență de panouri pentru afișaj a fost observată în raioanele Drochia și Basarabeasca.

Listele electorale

Revizuirea și actualizarea listelor electorale este realizată de majoritatea APL-urilor.

În cazul CER Dondușeni, primăriile au ridicat de la judecătorii toate listele electorale. La Ștefan Vodă, verificarea listelor are loc prin intermediul procedurii „de la ușă la ușă”. Până la 15 octombrie, 35% din listele electorale pentru Ștefan Vodă au fost verificate.

În perioada de monitorizare, CER Ungheni a finalizat pregătirea listelor electorale. În cazul CER Călărași, cel puțin 30 de cetățeni și-au verificat prezența în listele electorale. De asemenea, primăria or. Călărași a invitat alegătorii să verifice listele, prin intermediul anunțurilor

publicate pe pagina primăriei - www.calarasi-primaria.md. APL din r-nul. Drochia nu a informat cetățenii despre posibilitatea verificării corectitudinii listelor electorale.

E. Agitația electorală

Observatorii Promo-LEX au raportat următoarele tipuri de activități de agitație electorală: publicitate în mass-media, publicitate vizuală externă, distribuire de pliante informative și ziare de partid, întâlniri cu alegătorii, acțiuni de tip „din ușă în ușă” (PDM, PCRM și PLDM), autovehicule cu publicitate audio și vizuală (AMN) și corturi de agitație electorală (PDM).

În cea mai mare parte, evenimentele cu caracter electoral au fost supravegheate de reprezentanții organelor de poliție. Potrivit observatorilor Promo-LEX, activitatea concurenților electorali a fost intensă în majoritatea raioanelor, cu excepția: Orhei, Dondușeni, Șoldănești, Strășeni, Bender și raioanele de Est (regiunea transnistreană).

Arenda încăperilor

În perioada de monitorizare, candidații electorali au recurs și la utilizarea altor spații decât cele oferite de APL, pentru întâlnirea cu alegătorii. În or. Drochia, PDM a achitat 200 de lei pentru închirierea unei săli din Casa de cultură, pentru organizarea unei întâlniri electorale. PL a achitat 200 lei pentru închirierea sălii din cadrul liceului „B.P.Hasdeu” din or. Drochia, pentru 1,5 ore. La data 15 octombrie, PCRM a închiriat de la Secția Cultură Nisporeni o sală contra 1200 lei. Tot la Nisporeni, pentru 21 octombrie sala a fost închiriată de către PDM contra suma de 900 lei. De asemenea, PDM a luat în arendă contra plată sala Casei de cultură din or. Drochia, pentru întâlnirea cu alegătorii din 24 octombrie.

Afișaj electoral

În perioada monitorizată, cea mai răspândită formă de agitație electorală au fost afișajele electorale. În mai multe localități a fost observată publicitate electorală stradală, afișată încă în perioada referendumului constituțional din 5 septembrie.

Plasarea de afișe electorale în locuri neautorizate au fost observate în cazul următorilor concurenți electorali:

PDM – or. Criuleni (panou cu sigla PDM la intrarea în primărie) și sat. Balabanești (r-nul Criuleni), or. Comrat, Găgăuzia; r-nul Șoldănești; r-nul Rîșcani (Grinăuți, Sverdiac, Recea, Vile).

PL – or. Cahul (pe copacii din localitate); r-nul Strășeni.

MAE – r-nul Strășeni, r-nul Șoldănești.

PpNT – r-nul Călărași (pe geamul stației PECO)

AMN – or. Călărași, r-nul Călărași; r-nul Criuleni; r-nul Cimișlia; mun. Chișinău (sect. Rîșcani); r-nul Dubăsari (sat. Oxentea); or. Hîncești (pe stâlpi); r-nul Leova; r-nul Ocnîța (or. Ocnîța, sat. Grinăuți-Raia), r-nul Rîșcani (satele Grinăuți, Sverdiac, Recea, Vile), Rezina, r-nul Șoldănești; or. Telenești (la intrarea în oraș) și sat. Scorțeni din r-nul Telenești; sat. Varnița.

PUM - sat. Varnița; r-nul Rîșcani (pe geamul primăriei din com. Șumna); r-nul Strășeni.

PCRM – or. Criuleni și sat. Balțata (r-nul Criuleni); r-nul Florești (com. Prodănești); or. Comrat, Găgăuzia; r-nul Rîșcani (com. Șumna și Costești).

PLDM – r-nul Criuleni (afișe electorale din perioada referendumului); or. Comrat, Găgăuzia; Șoldănești; or. Rîșcani (la intrarea în oraș); sat. Varnița.

Au fost observate cazuri în care concurenții electorali au deteriorat afișe electorale ale oponentilor, plasând în loc propriile afișe electorale (r-nul Taraclia, r-nul Sîngerei, r-nul Ialoveni și r-nul Ștefan Vodă).

Incidente electorale

În cadrul întâlnirii, pe 11 octombrie, a președintelui r-ului Taraclia, candidatului PSD, Serghei Chiose, cu angajații Cooperativei de Prelucrare Agricolă „Rodina-Nova” (10 persoane), la care acesta este director, el a cerut subalternilor să semneze cereri de aderare la PSD, amenințându-i în caz de refuz că îi va concedia.

Pe data de 20 octombrie, observatorii au raportat cu referință la reprezentanți PDM că la sediul partidului din or. Soroca a fost comisă o spargere. Reprezentanții PDM au comunicat că din sediu au fost furate safeul, în care se aflau 900-1000 lei, ștampila organizației raionale PD, 300 cereri ale membrilor de partid și un reșou electric. Organele de poliție au comunicat că investighează cazul.

Pe data de 21 octombrie, în cadrul întâlnirii candidatului PCRM, Vladimir Voronin, cu alegătorii, în incinta Casei de cultură din or. Ungheni, paza de corp a candidatului a aplicat forța asupra participantului la întâlnire, Anton Cotici, 59 ani, domiciliat în Ungheni. Cotici a fost ulterior spitalizat. Certificatul eliberat (la 22 octombrie) de Stația Zonală Asistență Medicală-Urgentă Ungheni, după examinarea medicală a pacientului, a constatat entorsă a ligamentelor piciorului drept. Pe cazul dat a fost pornită o anchetă.

„Cadouri electorale”

În conformitate cu art. 38 alin.7 al Codului Electoral, concurenților electorali li se interzice să propună alegătorilor bani, cadouri, să distribuie fără plată bunuri materiale, inclusiv din ajutoarele umanitare sau din alte acțiuni de binefacere.

Pe data de 17 octombrie, candidat PSD, Victor Șelin, a donat Mitropolitului Chișinăului și Întregii Moldove, Vladimir, cartea bisericească "Ceasoslov bogat", editată în 1866. Donația a avut loc în timpul slujbei la Catedrala "Nașterea Domnului", în prezența presei. La eveniment au participat enoriași și membri ai PSD.

Pe data de 24 octombrie, la întâlnirea cu cetățenii din sat. Palanca r-nul Ștefan Vodă cu prilejul sărbătoririi Hramului localității, candidatul PLDM, primul ministru Vladimir Filat a oferit școlii din localitate 10 calculatoare și bisericii din localitate un climatizor, ambele donații fiind declarate din partea Guvernului.

Folosirea resurselor administrative

Primarul degrevat al or. Leova, candidatul PLDM, Gheorghe Focșa, a fost observat folosind în scopuri electorale automobilul de marca VAZ 21073 (LADA PRIORA), aflat în posesia primăriei or. Leova. Pe data de 20 octombrie, candidatul PLDM Focșa a folosit sediul primăriei pentru o întâlnire de constituire a staff-ului electoral.

Un caz similar este observat în r-nul Taraclia, unde vicepreședintele degrevat al raionului, candidat PPR, Vasile Caireac, continuă să utilizeze resurse administrative (telefon, încăperea, poziția administrativă).

F. Mass-media

Reflectarea campaniei electorale în sursele mass-media regionale/locale absentează în r-nul Ocnița, r-nul Orhei.

G. Observatorii naționali și internaționali

În perioada de monitorizare, în conformitatea cu Hotărîrea din 19 octombrie 2010, CEC a acreditat alți 238 de observatori naționali din partea Asociației „Promo-LEX” în vederea monitorizării alegerilor parlamentare anticipate din 28 noiembrie 2010. Alți observatori nu au fost înregistrați de către CEC.

Monitorizările anterioare demonstrează că majoritatea observatorilor naționali și internaționali se înregistrează la CEC cu 2-3 săptămâni înainte de ziua alegerilor, în concordanță cu prevederile Codului Electoral și ale Programului calendaristic adoptat.

Societatea civilă

Campania electorală este monitorizată de două grupuri de organizații neguvernamentale - Coaliția "Controlul Civic" și Coaliția Civică pentru Alegeri Libere și Corecte.

Pe data de 5 octombrie, Inițiativa Civică pentru un Parlament Curat a lansat Campania "Cunoaște-ți candidatul", ediția 2010. În cadrul Campaniei cetățenii vor fi informați cu privire la "întreinerea criteriilor de integritate morală de către candidații electorali".

Pe data de 25 octombrie, organizațiile neguvernamentale CREDO și CPD au lansat Acțiunea Civică pentru Transparență în Alegeri (ACTA), cu scopul verificării cheltuielilor de campanie a concurenților electorali.

H. Regiunea transnistreană

Până la data de 26 octombrie nu au fost adoptate Hotărâri ale CEC cu privire la constituirea Consiliului Electoral de Circumscripție Bender nr.3 și cu privire la constituirea Consiliului Electoral de Circumscripție pentru localitățile din stânga Nistrului nr.37. Cu toate acestea, anumite secții de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului au fost constituite în r. Ștefan Vodă și r. Anenii Noi s. Varnița.

În perioada de monitorizare, discuții despre ameliorarea condițiilor de participare a cetățenilor din raioanele de Est ale R. Moldova la procesul electoral nu au fost inițiate nici de către administrația publică centrală și nici de către administrația electorală. În ciuda numeroaselor impedimente, abuzuri și intimidări, aplicate de organele supuse administrației de la Tiraspol față de populația din stânga Nistrului la referendumul constituțional din 5 septembrie, autoritățile constituționale întârzie să elaboreze și să implementeze măsuri eficiente pentru a asigura exercitarea dreptului la vot, inclusiv pentru alegătorii din regiunea transnistreană.

IV. ÎNGRIJORĂRI

Următoarele aspecte trezesc îngrijorări vizând procesul electoral:

1. Devieri de la termenele stabilite în Programul calendaristic;
2. Lipsa transparenței financiare din partea concurenților electorali în privința reflectării cheltuielilor pentru deplasările în teritoriu și publicarea materialelor de agitație electorală;
3. Situațiile de conflict în cadrul organelor electorale CER Bălți, CER Găgăuzia și CER Taraclia;
4. Constituirea secțiilor de votare speciale de către CER și nu CEC;
5. Intenția de a deschide SV mixte cu urne separate pentru alegătorii din regiunea transnistreană;
6. Insuficiența locurilor pentru afișaj electoral;
7. Informarea sporadică a alegătorilor de către APL cu privire la posibilitatea verificării corectitudinii listelor electorale;
8. Afișaj electoral excesiv în locuri neautorizate;
9. Atitudine agresivă a concurenților electorali față de exprimarea opiniei separate și intoleranța față de pluralismul de opinie;
10. Utilizarea resurselor administrative în scopuri electorale, inclusiv de către candidații degrevați din funcție.

V. RECOMANDĂRI

Comisiei Electorale Centrale:

1. Perfecționarea mecanismului de monitorizare a cheltuielilor concurenților electorali, prin introducerea unui formular detaliat pe tipuri de cheltuieli (cel existent la moment este general);
2. Medierea conflictelor în cadrul organelor electorale;
3. Desfășurarea campaniilor de informare și educație electorală pentru asigurarea participării sporite a populației;
4. Constituirea secțiilor de votare pentru alegătorii din stânga Nistrului în corespundere cu ierarhia prevăzută de Codul Electoral;
5. Inițierea unor campanii de sensibilizare a concurenților electorali privind necesitatea unui comportament pașnic și civilizat reciproc, precum și în relație cu alegătorul;

Administrației publice centrale:

6. Acordarea asistenței tehnico-financiare în vederea soluționării problemei insuficienței locurilor pentru afișaj electoral;
7. Prevenirea și contracararea cazurilor de afișaj electoral în locurile neautorizate;
8. Exercițarea unui control riguros asupra modului de utilizare a resurselor administrative;
9. Instrumentarea unor măsuri menite să asigure și să faciliteze exercitarea dreptului de vot de către cetățenii din stânga Nistrului;

Concurenților electorali:

10. Raportarea detaliată a tuturor cheltuielilor efectuate pe parcursul campaniei electorale, atât CEC, cât și reprezentanților societății civile;
11. Folosirea exclusivă a spațiilor alocate de către APL-uri, precum și identificarea împreună cu acestea a unor locuri suplimentare pentru afișaj electoral;
12. Respectarea standardelor de conduită în campania electorală;

Mass-media:

13. Monitorizarea activității financiare a concurenților electorali;
14. Susținerea și facilitarea campaniilor de informare și de educație civică a populației, inclusiv în ceea ce privește verificarea corectitudinii listelor electorale;
15. Susținerea campaniilor de sensibilizare a concurenților electorali privind necesitatea unui comportament pașnic și civilizat reciproc, precum și în relație cu alegătorii.